

За мовивами
однойменної
поеми Івана
Комляревського

"Енеїда" Вергілія та її переробки

Поема Вергілія становить собою обробку стародавніх міфів про ніби троянське походження Римської держави для правлячих кіл.

Вергілієва "Енеїда" є немов продовженням поем Гомера "Іліада" і "Одісея", в яких описано війну троянців з греками і зруйнування Трої. Вергілій розповідає про мандрівку завойовника Енея, сина царя Трої і богині кохання Венери, який після довгих поневірянь таки засновує нові землі.

Поема Вергілія "Енеїда" стала національною епопеєю римлян.

В епоху відродження з'являються численні **переробки класичних творів** з метою зниження старих авторитетів.

Свої твори автори писали переважно бурлескним стилем, нерідко травестією.

Бурлеск

(від італійс. слова “жарт”) – це комічна, пародійна поезія. Комічний ефект у цих творах досягається контрастом між характером теми і характером мовного оформлення її викладу; тобто висока героїчна тема викладається навмисно вульгарною мовою або про буденні речі говориться у піднесеному тоні.

Травестія

(від італійс. слова “переодягати”) – переробка, переінакшення у плані зниження якогось героїчного твору, писаного високим стилем

Жанр "Енеїди" Котляревського

Крок 1.

Поема – це епічний твір, в якому у віршованій формі розповідається про героїчні події і вчинки людей

Крок 2.

Котляревський використав у поемі і бурлеск, і травестію, добираючи з народної мови грубі, іноді навіть вульгарні слова і вирази

Крок 3.

Отже, "Енеїда" Котляревського – це бурлескно-травестійна поема.

ГОЛОВНІ ДІЙОВІ ОСОБИ ПОЕМИ

ГОЛОВНІ ДІЙОВІ ОСОБИ ПОЕМИ

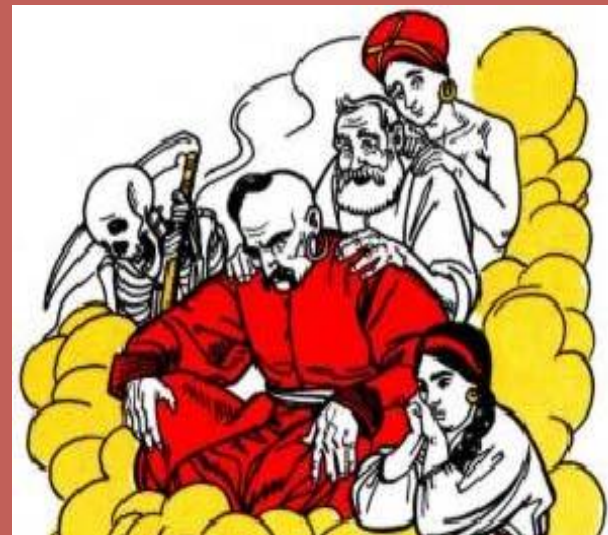

Український світ "Енеїди"

“Енеїду” Котляревського називають енциклопедією українського життя кінця XVIII- початку XIX ст.

З народного побуту:

- Прийшовши до господи, гість і господиня сідають у світиці на піл, тобто дерев'яний поміст;
- Спочатку вони ласують сивухою ... обіднє частування було дуже багате і затяглося мало не до вечора.
- Після обіду – розваги, музика, танці.
- Після розваг втомлений “Еней на піч забрався спати, зарився в просо, там і ліг.
- Збори молоді на гулянки: танці під дудку, розваги в корчмі

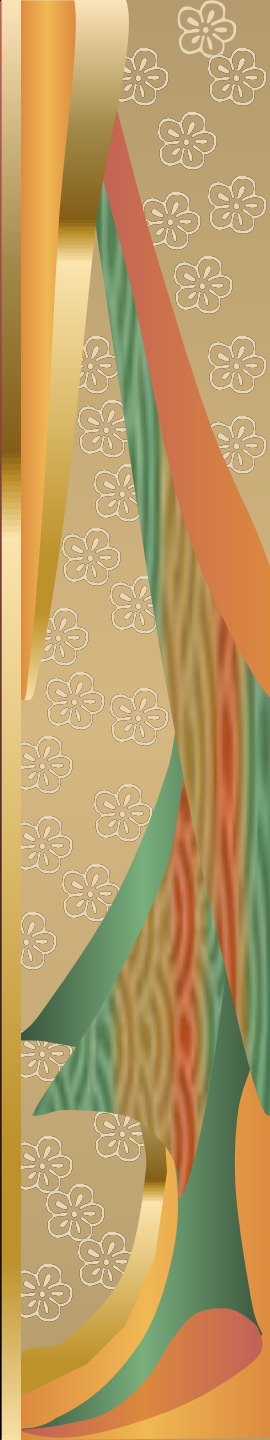
Український світ "Енеїди"

Українські страви та напої:

- автор подає перелік тогочасних страв і напоїв як панських, так і селянських;
- Наприклад, троянці після бурі на морі, зголоднілі, накинулися на їжу:
Тут з салом галушки лигали,
Лемішку і куліш глитали
і брагу кухликом тягли,
Та і горілочку хлестали...
• Свинячу голову до хрину
І локшину на переміну,
Потім з підливою індик;
На закуску куліш і кашу,
Лемішку, зубці, путрю, квашу
І з маком медовий шулик.

Вбрання українців:

- довідуємося про чоловіче і жіноче, панське і селянське, буденне і святкове
- Штани і пару чобіток,
Сорочку і каптан з китайки,
І шапку, пояс з каламайки,
І чорний шовковий платок.
- Взяла кораблик бархатовий,
Спідницю і корсет шовковий
І начепила ланцюжок,
Червоні чоботи обула,
Та і запаски не забула,
А в руки з вибійки платок.

Український світ "Енеїди"

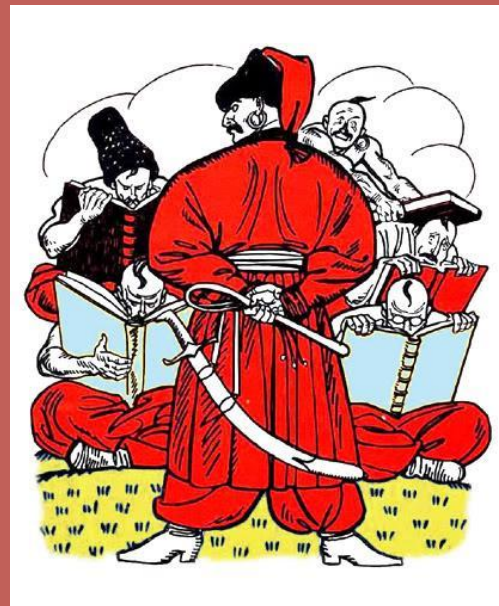

Народні таці, ігри, музичні інструменти:

- Бандура горлиці бренчала,
Сопілка зуба затинала,
А дудка грала по балках,
Санжарівки на скрипці грали...

Українські пісні:

Про Сагайдачного співали,
Либонь співали і про Січ,
Як в пікінери набирали,
Як мандрував козак всю ніч,
Полтавську славили Шведчину,
І неня як свою дитину
З двора провадила в поход...

Український світ "Енеїди"

Описи різних обрядів:

- поминки по Анхізові;
- похорон Палланта;
- сватання до Лавісії;
- ворожіння;
- заклинання;
- лікування і чаклування;
- повір'я;

Образ Енея

План

1. Еней – “парубок моторний і хлопець, хоч куди козак”:
  - а) негативні риси вдачі троянського героя(легковажність, пристрасть до хмільних напоїв, безжурність, прояви боягузливості і безпорадності);
  - б) позитивні риси (близькість до народу, простота і щирість, вміння швидко орієнтуватися в обстановці і вживати потрібних заходів, критичне ставлення до богів);
2. Еней – полководець троянців:
  - а) знає “воєнне ремесло”;
  - б) особиста хоробрість;
  - в) вміння організувати троянців в бою і в праці;
  - г) вірність союзникам;
  - д) вимогливість і добрість до підлеглих;
  - е) популярність серед війська і народу.
3. Еней – державний діяч:
  - а) дипломатичні здібності Енея;
  - б) Еней – засновник нової держави.
4. Образ Енея – образ запорозького кошового отамана.

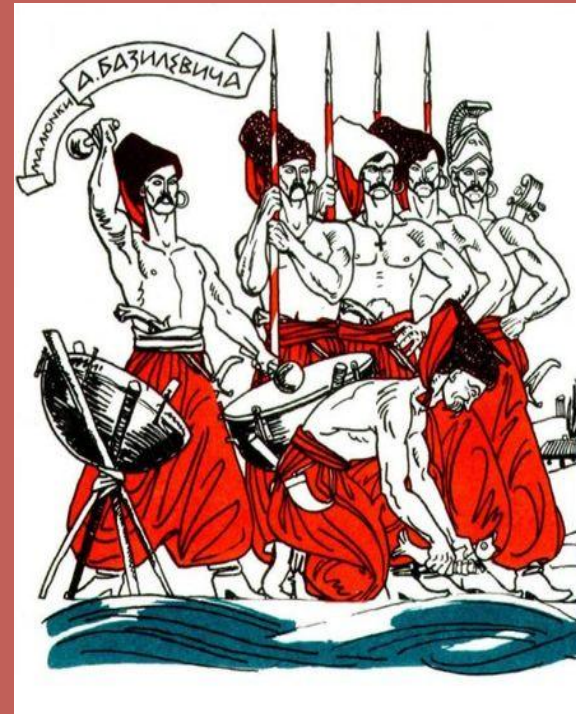

Образ троянців

План

1. Троянці – “ватага розбишак.
2. Мужність і героїзм троянців у боротьбі з ворогами.
3. Троянці – алегоричне зображення запорозького козацтва.

Образи олімпійських богів і богинь

- 1. Самодурство і пияцтво володаря Олімпа Зевса.**
- 2. Хабарництво Еола і Нептуна.**
- 3. Ворогування та інтриганство Венери і Юнони.**
- 4. Реалістичне зображення панства в поемі “Енеїда” Котляревського**

У чому полягає народність поеми?

- Пригадайте, які картини народного життя зобразив І.Котляревський?
  - Відтворено етнографію українців: звичаї, обряди, повір'я, розваги, пісні, ігри, страви, напої, вбрання, речі хатнього вжитку, господарчий реманент.
- Як оцінював сам народ кріпацтво? Як його оцінювало панство? Чию точку зору на кріпацтво висловлює Котляревський?
- Народ оцінює кріпацтво як соціальне зло, несправедливість, а панство – як цілком законне і непорушне їх право. Котляревський висловлює народну точку зору.
- Як дивиться Котляревський на хабарництво і крутість чиновників?
- Він критикує і засуджує їх.
- Яку точку зору виражає Котляревський на самодержавне кріпосницьке суспільство?
- Народну.

• Народність поеми проявляється також:

- у зображенні патріотизму трудящих мас, на відміну від панівного класу, зовсім позбавленого патріотичних почуттів;
- у зображенні норм особистої і громадської моралі, які вироблялися в середовищі трудового народу, його поглядів на добро і зло;
- у правильному відтворенні національного характеру: оптимістичний погляд на життя, добре розвинене почуття гумору, деяка повільність і безтурботність, коли життя йде мирно, мужність, коли виникає загроза, сила волі, благородство;
- у народно-розмовній живій мові твору.

Висновок:

Отже, народність поеми “Енеїда” проявилася в реалістичному показі соціального і побутового життя народу, у відтворенні поглядів народу на різні явища- суспільні і побутові, у вираженні його інтересів, прагнень, сподівань, у правильному зображенні народно-національного характеру.

Художні засоби "Енеїди"

Засоби	Приклади
Жива народна мова, гумористична, іноді брутальна лексика	"п'ятами з Трої наживав", "куди очі почухрав", енея "за живіт бере", "попхався"...
Образотворчі засоби, взяті з усної народної творчості: прислів'я, приказки	"Мужицька правда є колюча, а панська на всі боки гнуча"
Казкові вирази	Кобиляча голова, смерть з косою, килим-самоліт, сап'янці-самоходи, на курячій ніжці
Нагромадження речовими деталями	Назви різних предметів, страв, вбрання, міщан і панів, господарства...

Значення поеми "Енеїда"

1. Є першим твором нової української літератури.

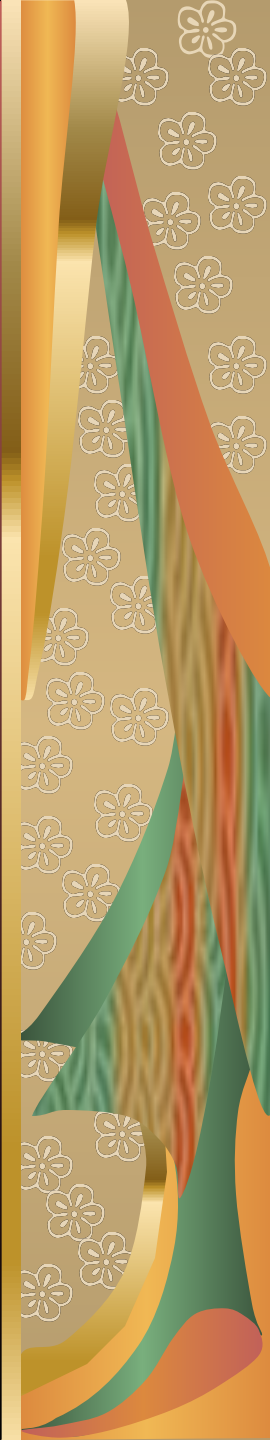
2. Заклала основи нової української літературної мови.

3. Котляревський у поемі високо підніс демократичні, гуманістичні, просвітительські ідеї свого часу.

4. Котляревський своєю поемою заклав основи реалізму й народності в новій українській літературі.

5. Поема цінна своєю високо поетичною формою: життя, побут, звичаї різних прошарків втілені в живі, правдиві, повнокровні образи і картини; вірш легкий, музичний, динамічний.

6. Поема стала прикладом для наслідування письменницької майстерності

Ілюстрації до поеми

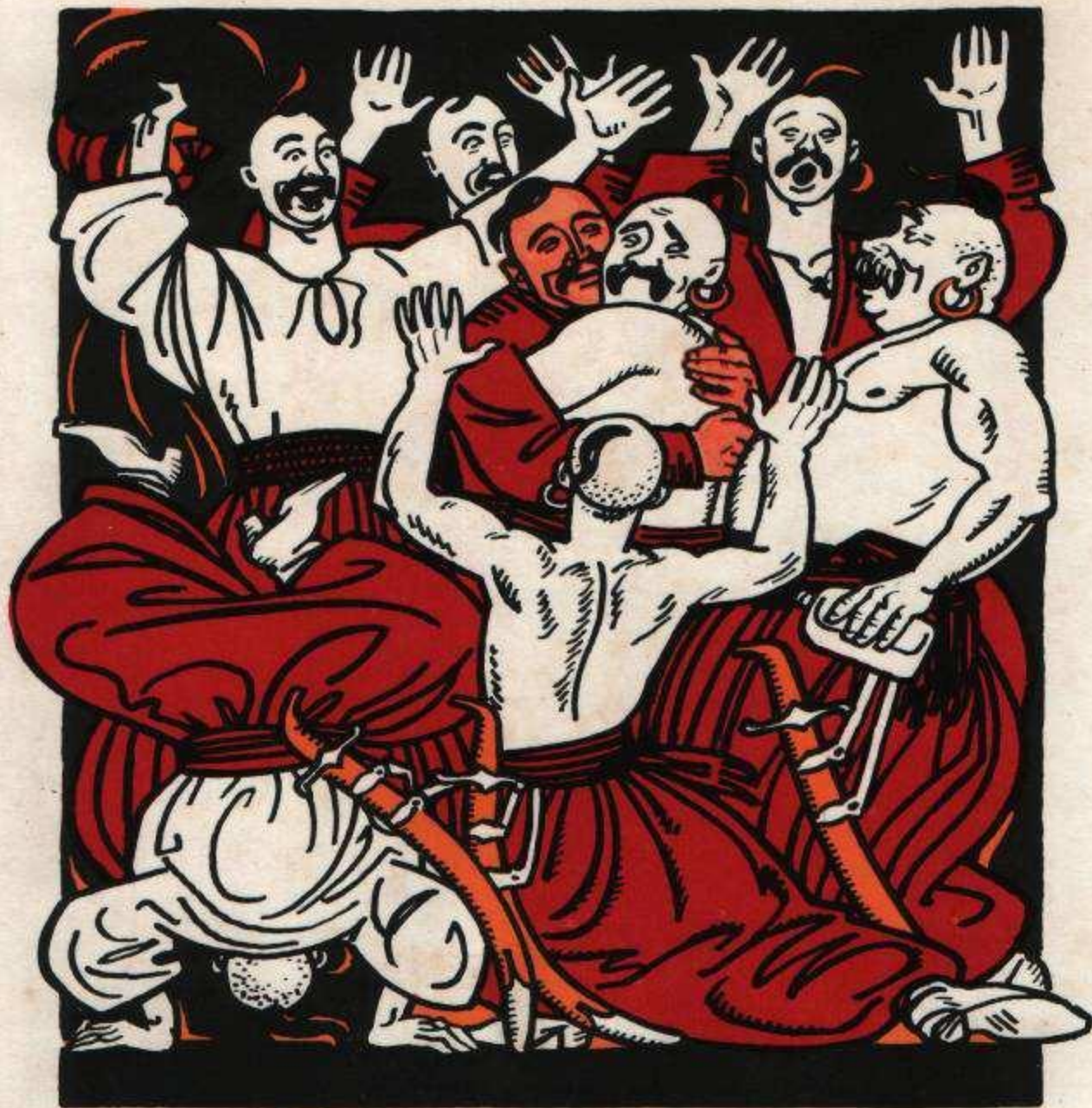

«А ти,— мовляла ко Енею,—
Моторний, смілий молодець,
Прощайся з юрбою своєю,
Ходім лиш в пекло...»

Ж. П. Котляревський
"ЕНЕІДА"
"Частина третя"

Еней з Сівіллою попхався
В пекельную подалі глуш;
Як по дорозі повстрічався
З громадою знакомих душ.
Тут всі з Енеєм обнімались,
Чоломкались і цілювались,
Побачивши князька свого;

Ж. П. Котляревський
„ЕНЕІДА”
частина третя

Еней від них не одступався,
Тройчаткою всіх приганяв;
І хто хоть трохи ліновався,
Тому субітки і давав.

Так вічної пам'яті бувало
У нас в Гетьманщині колись,
Так просто військо шикovalo,
Не знавши: стій, не шевелись;
Так славні полки козацькі
Лубенський, Гадацький,

Полтавський

В шапках, було, як мак, цвітуть.
Як грянуть, сотнями ударять,
Перед себе списи наставлять,
То мов мітлюю все метуть.

Де общее добро в упадку,
Забудь отца, забудь і матку,
Лети повинность ісправлять;

Л. П. Котляревський
"ЕНЕІДА"
ЧАСТИНА П'ЯТА

Трояни, вилазку зробивши,
Латинян к чорту протуривши,
З Енеєм вкупу ізійшлись.
Здоровкалися, обнімалися,
Розпитовалися, ціловалися,
А деякі пиль прийнялися.